

มุมห้องเรียน

Take Peek at a Classroom Corner

ฉัตรวรรณ ลัญฉวรรธนะกร

สอนอ่านสะกดคำด้วยสื่อทำมือ

Teaching Reading Phonics by Using Handmade Materials

สื่อการเรียนการสอนถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการขยายความรู้ความเข้าใจของนักเรียนให้ชัดเจน ช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม สร้างแรงจูงใจ รวมถึงเพิ่มความคงทนในการเรียนรู้ เนื่องด้วยสื่อการเรียนการสอนมีการใช้ข้อความ ภาพ สี อาขรวมถึงภาพเคลื่อนไหว และเสียง ซึ่งช่วยกระตุ้นการเรียนรู้และทำให้ผู้เรียนเห็นรายละเอียด จดจำเนื้อหาที่ถ่ายทอดผ่านภาพได้ดีมากกว่าการนำเสนอเนื้อหาในลักษณะข้อความเพียงอย่างเดียว

การเรียนการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาตอนต้นมุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ เพื่อที่จะใช้ความสามารถดังกล่าวในการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ในการเรียนในระดับที่สูงขึ้นไป รวมถึงสามารถใช้ทักษะอ่านเขียนเพื่อตอบสนองความต้องการในการเป็นผู้รับและ ผู้ส่งสารที่มีคุณภาพ เด็กที่มีพื้นฐานการอ่านเขียนที่ดีย่อมมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จใน การเรียนรู้ในอนาคตได้มากกว่าเด็กที่อ่านไม่ออกเขียนไม่คล่อง

การจัดการเรียนการสอนอ่านและเขียนสะกดคำให้เกิดประสิทธิผลนั้นจำเป็นที่จะต้องใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนเช่นกัน เนื่องจากนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นเป็นช่วงที่เริ่มเรียนอ่านเขียนอย่างเป็นระบบ เริ่มเรียนรู้โครงสร้างทางภาษาซึ่งต้องถ่ายทอดเนื้อหาให้ค่อนข้างเป็นรูปธรรม การเลือกใช้สื่อจึงต้องคำนึงถึงลักษณะของสื่อที่เหมาะสมกับระดับอายุและความสนใจของนักเรียน ซึ่งเด็กในระดับประถมศึกษาตอนต้นมีความสนใจในภาพที่มีรายละเอียดน้อย สีสันสดใสสวยงาม มีข้อความประกอบเท่าที่จำเป็น จึงจะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้ดี อย่างไรก็ตามการใช้สื่อเพื่อช่วยในการสอนอ่านเขียนเป็นเรื่องที่จำเป็นของครูประถมศึกษาไม่เฉพาะแต่ครูผู้สอนภาษาไทย แต่ไม่ว่าจะเป็นครูที่สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใดก็ตามต่างสามารถใช้สื่อเพื่อช่วยให้นักเรียนได้รับ การพัฒนาทักษะการอ่านเขียนผ่านการเรียนรู้เนื้อหาในกลุ่มสาระของตนได้ทั้งสิ้น โดยครูสามารถสร้างสื่อขึ้นเพื่อนำเสนอสาระการเรียนรู้แก่นักเรียน หรือครูอาจให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อง่าย ๆ ในลักษณะสื่อมือ ซึ่งช่วยให้

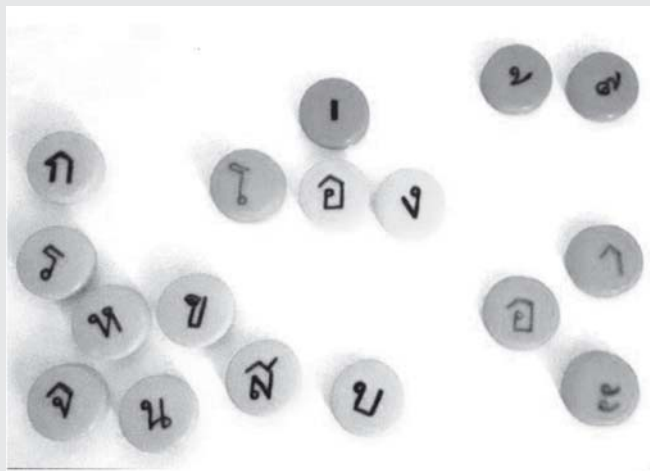
นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น สนุกสนาน และเกิดความเข้าใจ ต่อเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

สื่อการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้มีหลายลักษณะ ในที่นี้ขอ
นำเสนอสื่อบางประเภทที่ครูสามารถผลิตได้ด้วยตนเองโดยใช้วัสดุที่หาได้ง่าย ใช้เวลาไม่มาก
ในการผลิต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. สื่อตัวอักษรสร้างคำ

สื่อตัวอักษรสร้างคำเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนคุ้นเคยกับการเชื่อมโยงรูป-เสียงพยัญชนะและสระ และสามารถสร้างคำจากตัวอักษรต่าง ๆ และฝึกอ่านคำได้

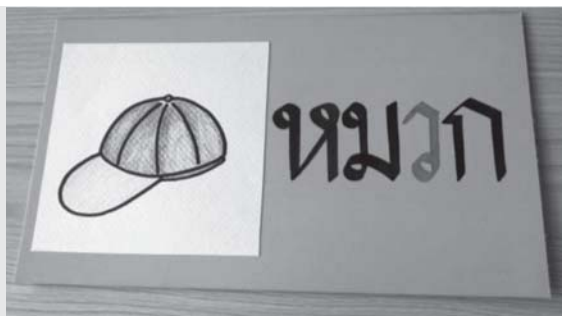
วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต ได้แก่ ฝาขวดน้ำพลาสติกสีต่าง ๆ และปากกาเคมี โดยครูเขียนพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ลงในฝาขวดที่มีสีต่างกัน พยัญชนะ อาจใช้ฟาสีเขียวอ่อน สระใช้ฟาสีฟ้า และรูปวรรณยุกต์ใช้ฟาสีอื่น ๆ ที่แตกต่างกัน เพื่อให้นักเรียนเห็นความแตกต่าง และเป็นการแนะทางสายตา (cueing) ช่วยให้นักเรียนจดจำส่วนประกอบต่าง ๆ ในคำได้ดี

แผนภาพ 1 สื่่อตัวอักษรสร้างคำ

2. บัณฑิตคำประกอบภาพ

บัตรคำประกอบภาพเป็นสื่อพื้นฐานในการสอน ประกอบด้วยคำศัพท์และภาพประกอบ ในการเขียนคำศัพท์ ครูควรใช้สีของปากกาที่แตกต่างกันระหว่างสีของพยัญชนะและสระ เพื่อช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ส่วนประกอบของคำ รู้ว่าคำประกอบด้วยพยัญชนะและสระ และสามารถจดจำรูปคำได้วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต ได้แก่ กระดาษแข็งสีอ่อน และ ภาพประกอบคำ

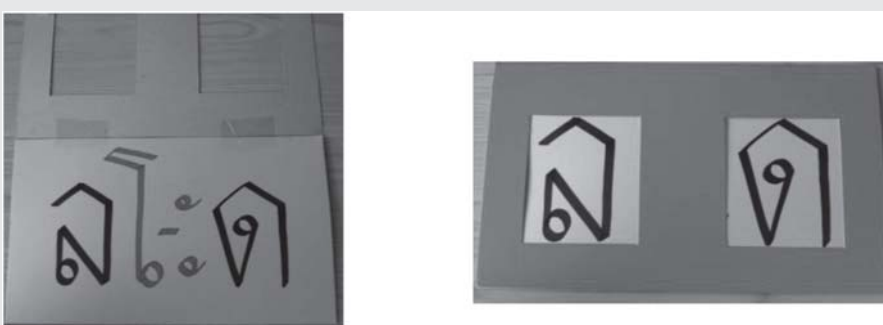

แผนภาพ 2 บัตรคำประกอบภาพ

3. บัตรคำสระลดรูป

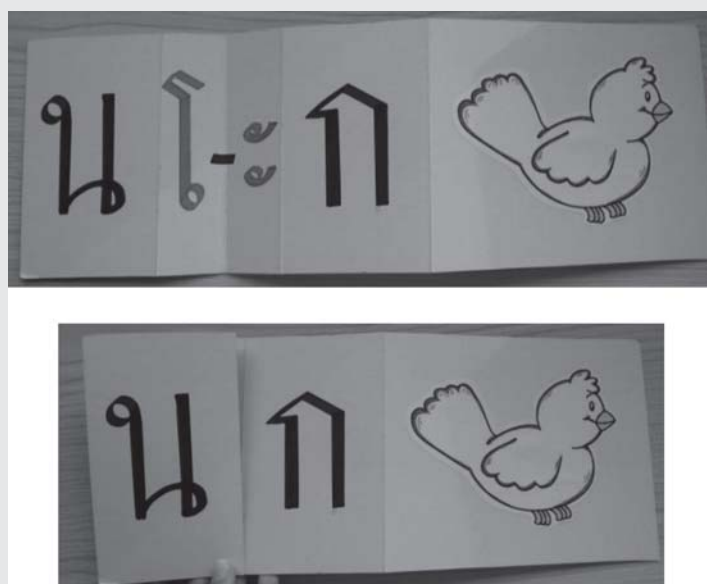
คำที่ประสมด้วยสระลดรูป เช่น คำว่า พร (พ ออ ร) คำว่า ลด (ล โอะ ด) เป็นต้น เป็นคำที่นักเรียนในระดับประถมศึกษา มักสะกดไม่ถูกต้อง เนื่องจากเป็นคำที่ไม่ปรากฏรูปสระในคำ นักเรียนจึงเข้าใจว่าไม่มีการประสมกับสระ เมื่อสะกดนักเรียนจะสะกดผิด โดยอาจสะกดว่า พ-ร พร และ ล-ด ลด เป็นต้น ดังนั้นการใช้สื่อบัตรคำสระลดรูปจะช่วยให้ นักเรียนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต ได้แก่ กระดาษแข็งสีอ่อน 2 แผ่น แผ่นล่างเขียนพยัญชนะต้น สระ และตัวสะกด แผ่นบนเจาะช่องให้ตรงกับพยัญชนะต้นและตัวสะกด โดยมีส่วนของกระดาษระหว่างพยัญชนะต้นและตัวสะกดปิดสระที่อยู่บนกระดาษแผ่นล่างไว้ เมื่อนำกระดาษทั้ง 2 แผ่นมาประกอบกัน ครูสามารถนำเสนอการประสมคำบนกระดาษแผ่นล่างก่อน จากนั้นพลิกกระดาษแผ่นบนมาปิดทับ จะปรากฏคำที่รูปสระลดหายไป ดังภาพ 3

แผนภาพ 3 บัตรคำสระลดรูป

การสอนคำที่มีสระลดรูป อาจผลิตสื่อในอีกลักษณะเป็นบัตรคำแบบพับได้ประกอบภาพ ดังตัวอย่างในภาพที่ 4

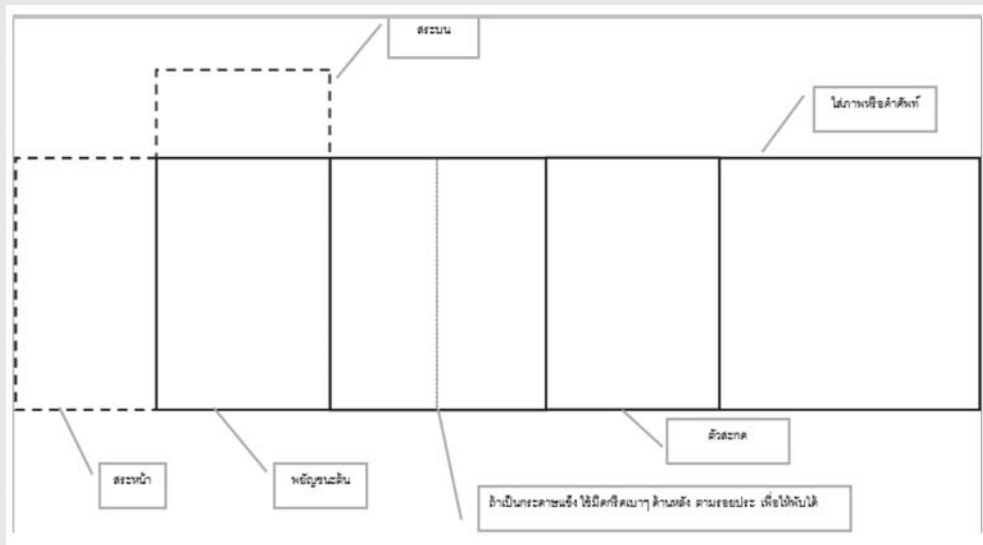

แผนภาพ 4 บัตรคำสระลดรูปแบบพับและมีภาพประกอบ

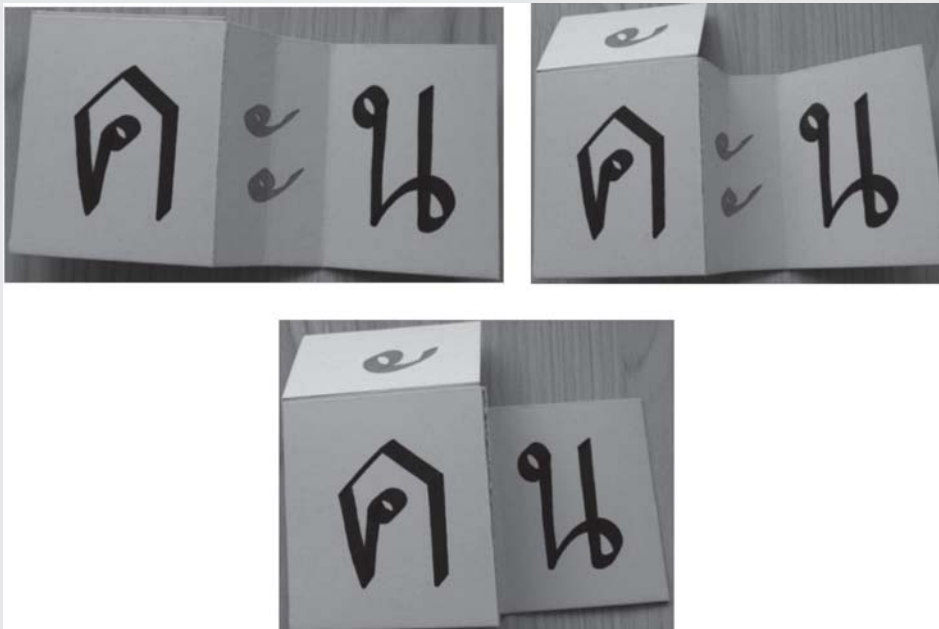
4. บัตรคำสระเปลี่ยนรูป

คำที่ประสมด้วยสระที่มีการเปลี่ยนรูปไปเมื่อมีตัวสะกดเป็นคำอีกประเภทที่นักเรียนมีความสับสนในการสะกดและประสมคำ เช่น คำว่า เห็ด (ห เอะ ด เห็ด) สระเอะ เปลี่ยนรูปโดยะ หายไป และมีไม้ไต่คู้ปรากฏอยู่บนพยัญชนะต้นแทน ทำให้นักเรียนส่วนหนึ่งที่ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเปลี่ยนรูปของสระไม่สามารถสะกดคำและอ่านออกเสียงคำลักษณะนี้ไม่ถูกต้องหรืออ่านไม่ได้เมื่อพบคำที่ประสมด้วยสระและตัวสะกดในลักษณะดังกล่าว ดังนั้นการใช้สื่อบัตรคำสระเปลี่ยนรูปจะช่วยให้นักเรียนประมศึกษาเข้าใจและออกเสียงคำได้ถูกต้อง

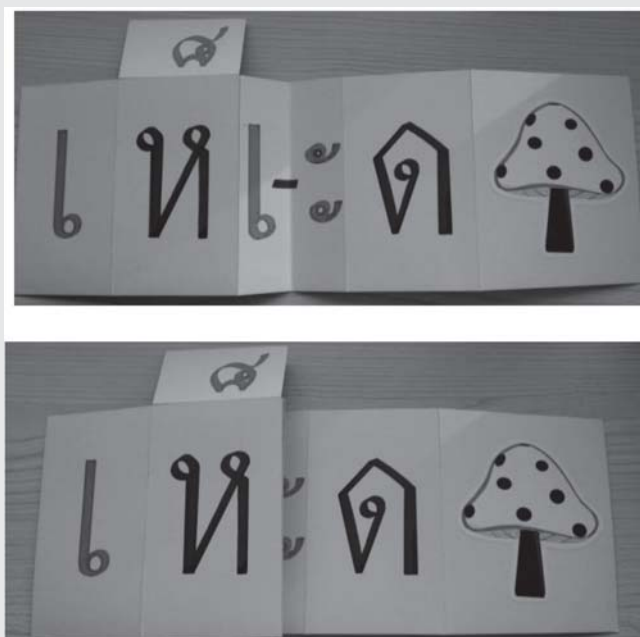
วัสดุอุปกรณ์ในการผลิต ได้แก่ กระดาษแข็งสีอ่อนรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า แบ่งช่องกระดาษออกเป็นช่องสระหน้า ช่องพยัญชนะต้น ช่องสระที่เป็นรูปสระเดิม ช่องตัวสะกด เหนือช่องพยัญชนะต้น ให้ติดแผ่นกระดาษหรือขยายแถบกระดาษเพื่อสำหรับสระอิ (กรณีเปลี่ยนรูปจากสระเออ) ไม้ไต่คู้ (กรณีเปลี่ยนรูปจากสระเอะ) เป็นต้น จากนั้นเขียนพยัญชนะ สระ ลงในแต่ละช่องที่ระบุไว้ แล้วพับตามรอยประ ดังภาพ 5 จะได้บัตรคำสำหรับการสอนสะกดคำที่ที่สระเปลี่ยนรูป

แผนภาพ 5 แบบการสร้างบัตรคำสระเปลี่ยนรูป

แผนภาพที่ 6 บัตรคำสระเปลี่ยนรูป สระอะ

แผนภาพ 7 บัตรคำสระเปลี่ยนรูป สระเอะ

บัตรคำดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ บัตรคำประกอบภาพ บัตรคำสระลดรูป บัตรคำสระเปลี่ยนรูป เป็นสื่อการสอนอ่านที่รองศาสตราจารย์ปิตินันท์ สุทธิสาร ผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนภาษาไทยทั้งยังเป็นกรรมการจัดทำหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดภาษาพาที ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้คิดค้นรูปแบบของสื่อเพื่อใช้ในการสอนหรือซ่อมเสริมการอ่านของนักเรียนประถมศึกษาไว้ ซึ่งครูประถมศึกษาสามารถนำไปเป็นตัวอย่างในการสร้างสื่อมือที่ผลิตได้ ไม่ยากและดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้

นอกจากนี้ยังมีสื่อเพื่อใช้สำหรับสอนอ่านอีกหลายลักษณะขึ้นกับวัตถุประสงค์การสอนอ่าน ที่ครูกำหนด เช่น ลูกเต๋าอ่านคำหรือลูกเต๋าร่ายประโยค สามารถใช้เพื่อสอนสะกดและอ่านคำ รวมถึงใช้ในการสอนเขียนประโยคโดยฝึกเรียงคำบนลูกเต๋าท่อยได้ให้เป็นประโยคหรือเรื่องราวที่ถูกต้อง

แผนภาพ 8 ลูกเต๋าคำศัพท์

5. โดมิโนคำศัพท์

โดมิโนคำศัพท์เป็นสื่อที่สามารถใช้เพื่อสอนอ่านสะกดคำหรือใช้เพื่อเรียนรู้คำศัพท์ได้ดี โดยให้นักเรียนต่อคำศัพท์ให้ตรงกับภาพที่อยู่บนโดมิโนตัวอื่น ซึ่งสื่อนี้เป็นการใช้ภาพช่วยชี้แนะในการให้เด็กคาดเดาคำที่อ่านไม่ได้ แต่สามารถต่อโดมิโนได้จากการดูภาพ

วัสดุอุปกรณ์ในการผลิต ได้แก่ กระดาษที่ใช้ในการวาดภาพและเขียนคำศัพท์ กระดาษฟิวเจอร์บอร์ดสีต่าง ๆ ใช้เป็นฐานรองเพื่อความแข็งแรงของตัวโดมิโน*

(*หมายเหตุ ครูควรใช้เทปกาวผ้าหุ้มรอบ ๆ ขอบของตัวโดมิโนเพื่อลดเหลี่ยมคมของฟิวเจอร์บอร์ด)

แผนภาพ 9 โดมิโนคำศัพท์

สื่อการสอนอ่านในลักษณะต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้นต่างเป็นสื่อที่มีลักษณะที่นักเรียนสามารถจับต้อง สัมผัสได้ นักเรียนใช้สื่อได้ด้วยตนเองตามที่ต้องการ มีสีสันและการใช้สิ่งชี้แนะ (cueing) ที่ช่วยในการสังเกต เรียนรู้ ทำความเข้าใจ และช่วยให้จดจำได้ดี เพราะฉะนั้นครูสามารถสร้างสรรค์สื่อ การเรียนการสอนที่ครูผลิตขึ้นเองในลักษณะต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาหรืออาจปรับเปลี่ยนยุคสมัยให้มีรูปแบบต่าง ๆ ที่น่าสนใจและสอดคล้องกับทักษะการอ่านที่ต้องการพัฒนาให้ผู้เรียนได้ ซึ่งครูอาจหาแนวทางในการสร้างสื่อได้จากแหล่งทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ดังนี้

- 1) เพจ Tools For Educators จากเว็บไซต์ <http://www.toolsforeducators.com>
- 2) เพจ Pinterest จากเว็บไซต์ <https://www.pinterest.com>
- 3) เพจ clker free clipart จากเว็บไซต์ <http://www.clker.com> เป็นต้น

นอกจากครูจะเป็นผู้ผลิตสื่อการสอนอ่านต่าง ๆ เองแล้ว ยังสามารถให้นักเรียนได้มีโอกาสสร้างสื่อการเรียนรู้ง่าย ๆ ด้วยตนเองได้ นอกจากนักเรียนจะได้เรียนรู้การอ่านสะกดคำแล้ว ยังช่วยให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน และจดจำเนื้อหาความรู้ได้ดีขึ้นจากการลงมือทำอีกด้วย

ผู้เขียน

อาจารย์ ดร.ฉัตรวรรณ ฉัตรวรรณะกร สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อีเมล: mchattrawan@yahoo.com